

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları
Dergisi
The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

|| Sayı/ Issue 22 (Eylül/ September 2025), s. 196-217
|| Geliş Tarihi-Received: 19.06.2025
|| Kabul Tarihi-Accepted: 25.09.2025
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.5281/zenodo.17142106

Çocukların Psikolojik Sağlamlığını Etkileyen Faktörlerin CHAID Analizi ile Belirlenmesi*

Determination of Factors Affecting Children's Psychological Resilience Using CHAID Analysis

Rabia Şeyma GÜN**
Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN***
Arzu ÖZYÜREK****

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlığını etkileyen faktörlerin önem sırasının ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma modeli kapsamında yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, Ankara ili Yenimahalle ilçesinde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden, 60 ay ve üzeri 366 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu" ve "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği-PERİK" kullanılmıştır. Verilerin analizinde sınıflandırma analiz yöntemlerinden CHAID analizi tercih edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların cinsiyeti ve yaşı başta olmak üzere kardeş sayısı, devam ettikleri okul türü ve devam süresi çocukların psikolojik sağlamlıklarını etkileyen önemli faktörler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, psikolojik sağlamlıkla ilgili alt boyutlar dikkate alındığında çocukların iletişim, öz kontrol, duygusal istikrar ve görev yönelimi puanlarını etkileyen en önemli faktörün cinsiyet olduğu, özellikle kız çocukları lehine sonuç verdiği saptanmıştır. Atılganlık ve keşfetmekten hoşlanma puanlarını etkileyen en önemli faktörün yaş olduğu, yaşça büyük çocukların bu boyutlarda daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, psikolojik sağlamlığın güçlendirilmesi için çocukların çevresel destek sistemleri, aile yapıları ve eğitim süreçlerinde dikkat edilmesi gereken önemli faktörleri ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, psikolojik sağlamlık, CHAID analizi.

Abstract

The aim of this study is to reveal the order of importance of the factors that affect the psychological resilience of preschool children. To this end, the study was conducted within the scope of the correlational research model, one of the quantitative research methods. The

* Bu çalışma, birinci yazar tarafından ikinci yazarın danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, e-posta: rabia.gun@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5744-6917.

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi, e-posta: gulumser@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2965-7017.

**** Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, e-posta: a.ozyurek@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3083-7202.

study sample consists of 366 children aged 60 months and over who attended preschool education institutions in the Yenimahalle district of Ankara province during the 2020-2021 academic year. The "General Information Form" and the "Social Emotional Well-being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children-PERIK" were used as data collection tools. CHAID analysis, a classification analysis method, was preferred in the data analysis. According to the research results, children's gender and age, number of siblings, type of school they attend, and duration of attendance were identified as important factors affecting children's psychological resilience. In addition, when considering the sub-dimensions related to psychological resilience, gender was found to be the most important factor affecting children's communication, self-control, emotional stability, and task orientation scores, with results particularly in favor of girls. Age was found to be the most significant factor influencing assertiveness and enjoyment of exploration scores, with older children scoring higher on these dimensions. The research results highlight important factors to consider in children's environmental support systems, family structures, and educational processes to strengthen psychological resilience.

Keywords: Preschool period, psychological resilience, CHAID analysis.

Giriş

Doğumdan altı yaşın sonuna kadar olan okul öncesi dönem, çocukların tüm gelişim alanlarının temellerinin atıldığı en kritik yılları kapsamaktadır (Turaşlı, 2008). Bu dönemde, çocukların kişilikleri şekillenmeye başlar ve bilişsel, fiziksel, dil, duygusal ve sosyal becerilerinde önemli ilerlemeler kaydedilir. Bu gelişmeler, çocukların ilerleyen yaşamlarında sağlıklı bir birey olarak toplumda yer edinmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Aktan & Önder, 2018, s. 20). Bu dönem, çocukların gelişimlerinin temellerinin atıldığı kritik bir evre olmasının yanı sıra psikolojik sağlamlıklarının da şekillendiği önemli bir süreçtir (Çiftçi & Duran, 2020; Gülay Ogelman & Önder, 2020). Bireylerin yaşam kalitesinin belirleyicilerinden olan olumsuz yaşantılarla karşılaşıldığında uyum sağlayabilme ve güçlü kalabilmeleri olarak tanımlanan psikolojik sağlamlık, okul öncesi dönemde üstünde durulması gereken önemli konulardan biridir (Yaman Yüksel, 2020, s. 128). Psikolojik sağlamlık, doğuştan gelen bir özellik olmayıp, dinamik ve geliştirilebilir bir beceridir. Yapılan araştırmalar, psikolojik sağlamlığın doğuştan ya da yalnızca içsel bir özellik değil; çocuğun çevresiyle kurduğu sürekli iletişim ve etkileşimler sonucunda gelişen aktif bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Luthar & Zelazo, 2003). Bu nedenle yaşamın en az ilk beş yılı, psikolojik sağlamlık açısından kritik öneme sahiptir (Özbey, 2019; Selçuk, 2023; Seçkin & Hasanoğlu, 2022). Psikolojik sağlamlık, çocuklara yaşam boyu süren bir direnç ve güç kaynağı sunarken öğrenmeye açık olmalarını, kendilerini keşfetmelerini ve tam bir iyilik hâline ulaşmalarını da desteklemektedir (Yeşilaltun, 2024). Günlük yaşamın kaçınılmaz bir parçası olan stres, zorluklar ve krizler, bireylerin yaşam yolculuğunda farklı şekillerde karşılımlarına çıkar. Bu durumlar karşısında bazı bireyler kolayca yıpranırken, bazıları ise uyum sağlayarak hatta güçlenerek yollarına devam edebilir. İşte bu noktada devreye giren psikolojik sağlamlık, bireyin yaşadığı stres, sıkıntı, zorluk, travma, aile ve sosyal ilişkilerdeki sorunlar, yoksulluk ya da sağlık problemleri gibi olumsuzluklara rağmen yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi ve geleceğe umutla bakabilmesi olarak tanımlanmaktadır (Masten, Best, & Garmezy, 1990, s. 426; Luthar, Cicchetti & Becker, 2000, s. 543; Thomas & Revell, 2016, s. 459).

Psikolojik sağlamlıktan bahsedilebilmesi için travma ve örseleyici bir yaşam olayı gibi risk faktörlerine maruz kalınması, sonrasında koruyucu faktörlerin etkisiyle gelişime devam edilmesi gerekmektedir (Gizir, 2007, s. 114; Masten, 2001, s. 229). Psikolojik sağlamlığı olumsuz etkileyen deneyimler, stresli durumlar ve karşılaşılan zorluklar, risk faktörleri olarak tanımlanmakta ve bireylerin ruh sağlığı sorunları ile davranışsal problemler yaşamalarına neden olabilmektedir (Armstrong & Galligan, 2011, s. 333;

Kararımak, 2006, s. 132). Risk faktörleri bireysel, ailesel ve çevresel olmak üzere gruplandırılarak incelenmektedir (Gizir, 2007, s. 114; Ülker Tümlü, 2012, s. 13). Psikolojik sağlamlık ile ilgili bireysel risk faktörleri arasında düşük zekâ düzeyi, yetersiz problem çözme yeteneği, zayıf öz denetim, antisosyal davranışlar ve sosyal beceri eksiklikleri bulunmaktadır (Gizir, 2007, s. 116; Kararımak, 2006, s. 132; Rutter, 1987, s. 319; Terzi, 2008 s. 298). Aileye ait risk faktörleri ise ailenin düşük sosyoekonomik statüde olması, aile içi çatışma ve şiddet, ihmal ve istismar gibi durumları içerir (Gizir, 2007, s. 117; Öz & Bahadır Yılmaz, 2009, s. 84; Ülker Tümlü, 2012, s. 14). Eğitim olanaklarının kısıtlılığı, akran zorbalığı, aile dışında istismar, yaygın madde kullanımı, işsizlik, doğal afetler, savaş ve göç gibi etkenler ise çevresel risk faktörleri arasında sayılmaktadır (Gizir, 2007, s. 117; Terzi, 2008, s. 298; Ülker Tümlü, 2012, s. 14). Bireyin uyumunu artıran, başa çıkma ve problem çözme gibi becerilerini güçlendiren ve risklerin olumsuz etkilerini azaltan ya da ortadan kaldıran koşullar ise koruyucu faktörler olarak tanımlanır (Wright & Masten, 2006, s. 19; Rutter, 1987, s. 317). Bireysel koruyucu faktörler kişisel özellikleri, ailesel koruyucu faktörler ailede olumlu ilişkileri, çevresel koruyucu faktörler ise çevreden gelen destek sistemlerinin varlığını içerir (Zimmerman, 2013, s. 382).

Gelişimsel zorluklar, risk faktörleri ve hayatı olumsuz etkileyen çeşitli sıkıntılara rağmen bazı bireylerin hayatta kalma, uyum sağlama ve olumlu gelişim gösterme becerilerini ifade eden psikolojik sağlamlık kavramı, sağlıklı ve başarılı nesiller yetiştirmek açısından büyük önem taşımaktadır (Barankin & Khanlou, 2007, s. 15). Psikolojik sağlamlık üzerine yapılan araştırmalar, bu bireylerin yüksek benlik saygısına sahip olduklarını, günlük zorluklar karşısında problem çözme odaklı stratejiler kullanmada daha başarılı olduklarını ve öz yeterlilik düzeylerinin de yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Ertek Eroğlu, 2025, s. 21).

Okul öncesi dönemde psikolojik sağlamlığın incelenmesi ve bu konuya ilişkin bilimsel araştırmaların yürütülmesi, çocukların gelişimsel özelliklerinin anlaşılması ve desteklenmesi açısından gerekli görülmektedir. Bu dönemde yürütülen çalışmalar, çocukların sosyal-duygusal becerilerinin, başa çıkma mekanizmalarının ve çevresel faktörlere uyumlarının daha iyi kavranmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda “okul öncesi dönem” ve “psikolojik sağlamlık” anahtar kelimeleriyle veri tabanlarında yapılan tarama sonucunda, okul öncesi çocuklarının psikolojik sağlamlıklarını etkileyen faktörleri ele alan çeşitli çalışmalar tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda psikolojik sağlamlıkta yaş (Erata ve Özbey, 2020; Grotberg, 1997; Mayr ve Ulich, 2009; Özdemir, 2021; Yeşilaltun, 2024); cinsiyet (Balaban Dağal ve Bayındır, 2018; Erdem, 2017; Garmez, 1991; Kumpfer, 1999; Mayr ve Ulich, 2009; Tok, 2020; Uslu, 2019); kardeş sayısı (Deckard, Dunn & Lussier, 2002; Gülay Ogelman ve Önder, 2020; Öztürk, 2022; Yeşilaltun, 2024); anne-çocuk arasındaki ilişki (Malmberg & Flouri, 2011); anne çalışma durumu (Yıldırım, 2023); anne ve baba yaşı (Balci, 2020; Kishalı, 2022; Yeşilaltun, 2024); okula devam süresi ve okul türü (Erata ve Özbey, 2020; Uslu, 2019); ebeveyn tutum ve davranışları (Bardak, 2023; Cengiz, 2025) gibi faktörlerin okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlıklarında etkili olduğu belirlenmiştir. Veri tabanlarında yapılan bu taramada çocukların psikolojik sağlamlıklarını yordayan değişkenlerin CHAID analizi ile incelendiği herhangi bir araştırma tespit edilmemiştir. CHAID Analizi, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ortak etkiyi araştıran, detaylı ve anlaşılır sınıflandırma sunan bir karar ağacı algoritmasıdır (Şata, 2015). CHAID analizi, psikolojik sağlamlık üzerinde etkisi olan faktörlerin belirlenip bunların önem sırasının ortaya konmasına fırsat verecektir. Okul öncesi dönem çocuğunun psikolojik sağlamlığını etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin önem sırasını ortaya koyması bakımından araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi dönem

çocukların psikolojik sağlamlıklarını etkileyen faktörleri tespit etmektir. Bu amaca yönelik daha ayrıntılı verilere ulaşabilmek için “Okul öncesi dönem çocukların, iletişim kurma, öz kontrol, atılganlık, duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik olarak ilişkisel araştırma deseni tercih edilmiştir. Nicel araştırma, olguların sistematik bir şekilde incelenmesi için sayısal verilerin toplanması ve bu verilere istatistiksel, matematiksel ya da hesaplama tekniklerinin uygulanması esasına dayanır (Büyüköztürk vd., 2018, s. 98). İlişkisel araştırma deseni ise iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim ilişkisini ve bu ilişkinin derecesini belirlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 2012, s. 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Ankara ili Yenimahalle ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okul öncesi eğitime devam eden 60 ay ve üzeri çocuklar oluşturmuştur. Evreni 6506 çocuk kapsamakta olup, bu evrenden basit seçkisiz kotalı örnekleme yöntemi ile seçilen 366 çocuk araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Örnekleme dair demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Örneklem Grubuna İlişkin Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzdeleri

Yaş	f	%	Cinsiyet	f	%
.60-64 ayy	194	53,0	Kız	186	50,8
.65-69 ayy	121	33,1	Erkek	180	49,2
.70 ay ve üzeriy	51	13,9			
Okula Devam	f	%	Okul Türü	f	%
İlk yılı	182	49,7	Anasınıfı	195	53,3
2.yılı	151	41,3	Bağımsız anaokulu	135	36,9
3.yılı	33	9,0	Uygulama Anaokulu	36	3,0
Kardeş Sayısı	f	%	Aile Yapısı	f	%
. Kardeşi yok	100	27,3	Çekirdek aile	333	91,0
Kardeşi var	266	72,7	Geniş aile	22	6,0
			Parçalanmış aile	11	3,0
Anne Öğrenim	f	%	Baba Öğrenim	f	%
Lise ve altı	159	43,4	Lise ve altı	142	38,8
Üniversite ve üstü	207	56,6	Üniversite ve üstü	224	56,6
Anne Çalışma	f	%	Baba Çalışma	f	%
Çalışıyor	187	51,1	Çalışıyor	354	96,7
Çalışmıyor	179	48,9	Çalışmıyor	12	3,3
Anne Meslek	f	%	Baba Meslek	f	%
Çalışmıyor	179	48,9	Çalışmıyor	12	12
Serbest meslek	23	6,3	Serbest meslek	118	118
İşçi	11	3,0	İşçi	45	45
Memur	12	3,3	Memur	38	38
Profosyonel	141	38,5	Profosyonel	135	135

Tablo 1’de yer alan çocukların demografik özellikleri incelendiğinde, yaş dağılımında çocukların %53,0’ü 60-64 ay, %33,1’i 65-69 ay ve %13,9’u 70 ay ve üzeri yaş grubundadır. Cinsiyet dağılımı incelendiğinde, kız çocuklarının oranı %50,8, erkek

çocuklarının oranı ise %49,2'dir. Okula devam durumuna bakıldığında, çocukların %49,7'si okul öncesi eğitimde ilk yılında, %41,3'ü ikinci yılında, %9,0'ı ise üçüncü yılında eğitimine devam etmektedir. Okul türü açısından bakıldığında, çocukların %53,3'ü anasınıfına, %36,9'u bağımsız anaokuluna, %9,8'i ise uygulama anaokuluna gitmektedir. Kardeş sayısı değişkeninde çocukların %27,3'ü tek çocuk olup, %72,7'sinin ise kardeşi vardır. Aile yapısı incelendiğinde, çocukların %91,0'ı çekirdek ailede, %6,0'ı geniş ailede, %3,0'ı ise parçalanmış ailede yaşamaktadır. Anne öğrenim durumu, analizlerde anlamlı karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla iki ana kategoriye ayrılmıştır: Lise ve altı (ilkokul ve lise) ile Üniversite ve üstü (önlisans, lisans, lisansüstü). Bu birleştirme, eğitim seviyeleri arasındaki sıralı artış dikkate alınarak, iki uç eğitim düzeyinin (ör. ilkokul ile lisansüstü) aynı grupta yer almasının değişkenin etkisini doğru yansıtmayabileceği göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Bu bağlamda, tabloda annelerin %43,4'ü lise ve altı, %56,6'sı üniversite ve üstü eğitim düzeyindedir. Benzer şekilde baba öğrenim durumu da aynı mantıkla iki kategoriye ayrılmıştır. Babaların %38,8'i lise ve altı, %61,2'si ise üniversite ve üstü eğitim düzeyindedir. Annelerin %51,1'i çalışmakta, %48,9'u çalışmamaktadır. Meslek dağılımında annelerin %48,9'u çalışmamakta, %38,5'i profesyonel mesleklerde, %6,3'ü serbest mesleklerde, %3,3'ü memur ve %3,0'ı işçi olarak çalışmaktadır. Babaların %96,7'si çalışmakta, %3,3'ü çalışmamaktadır. Baba meslek dağılımına bakıldığında %3,3'ü çalışmamakta, %32,2'si serbest mesleklerde, %2,7'si işçi, %41,8'i memur ve %22,3'ü profesyonel mesleklerde yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada "Genel Bilgi Formu", "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu

Çocukların psikolojik sağlamlıklarında etkili olabilecek faktörleri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından "Genel Bilgi Formu" hazırlanmış ve öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Form, örneklemdaki çocukların demografik özelliklerini ortaya koymaya yönelik olarak yaş, cinsiyet, aile yapısı, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim düzeyi ve meslek durumu, okul öncesi eğitime devam süresi ile okul türü gibi bilgileri içermektedir.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Okul öncesi çocuklarının sosyal duygusal iyi oluşları ve psikolojik sağlamlıklarının belirlenebilmesi amacıyla ölçek Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçek öğretmenlerin çocukları gözlemlerine dayanan bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçe çocuklarına uyarlama çalışması Özbey (2019) tarafından, okul öncesi eğitime devam eden 36-72 ay arası 342 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Ölçek, 6 alt ölçek ve her bir alt ölçekte 6'şar madde olup toplamda 36 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenin her bir madde için gözlemlediği çocuğa en uygun olan "Her Zaman", "Genellikle", "Kısmen", "Nadiren" ve "Asla" seçeneklerinden birini işaretlemeleri gerekmektedir. Cevaplar Her Zaman için (5), Genellikle için (4), Kısmen için (3), Nadiren için (2) ve Asla için (1) olarak puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanması gereken 3 madde bulunmaktadır. Alt ölçeklerin her birinden alınacak maksimum puan 30, minimum puan birdir. Ölçeğin faktör yapısını doğrulamak amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmış ve analiz sonucunda, ölçeğin orijinalindeki altı faktörlü yapının doğrulandığı belirlenmiştir. Uyum indeksleri incelendiğinde, model-veri uyumunun sağlandığı görülmüştür. Ölçek faktörleri arasındaki ilişkileri belirlemek üzere yapılan

Pearson Korelasyon testi sonuçları, faktörler arasında orta ile yüksek düzeyde ve anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Güvenirlik analizleri kapsamında, Cronbach's Alpha katsayıları .86 ile .95 arasında, Sperman-Brown iki yarı test güvenirlik katsayıları ise .74 ile .94 arasında bulunmuştur. Yaş gruplarına göre Alpha katsayıları; 36-48 ay grubunda .72 ile .96, 49-60 ay grubunda .88 ile .95 ve 61-72 ay grubunda .87 ile .96 aralığındadır. Bu değerler, ölçeğin oldukça yüksek düzeyde güvenirliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, test-tekrar test güvenirlik katsayıları .94 ile .99 arasında değişmekte olup, ölçeğin zaman içinde tutarlı ölçümler yaptığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması

Verileri toplanmasına başlanmadan önce "Gazi Üniversitesi Etik Kurulu 14.02.2020 tarihli ve E.23679 sayılı" kararına göre etik kurul onayı alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'ndan çalışmanın yürütülmesi için gerekli izin alınmasının ardından örneklem grubunu oluşturan çocukların devam ettiği okul öncesi kurumların yöneticileriyle iletişime geçilerek gerekli bilgilendirilme yapılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinden kendi sınıfında bulunan her bir çocuk için ölçüm araçlarını doldurması istenmiştir. Tüm bilgilerin yer aldığı 366 adet veri değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

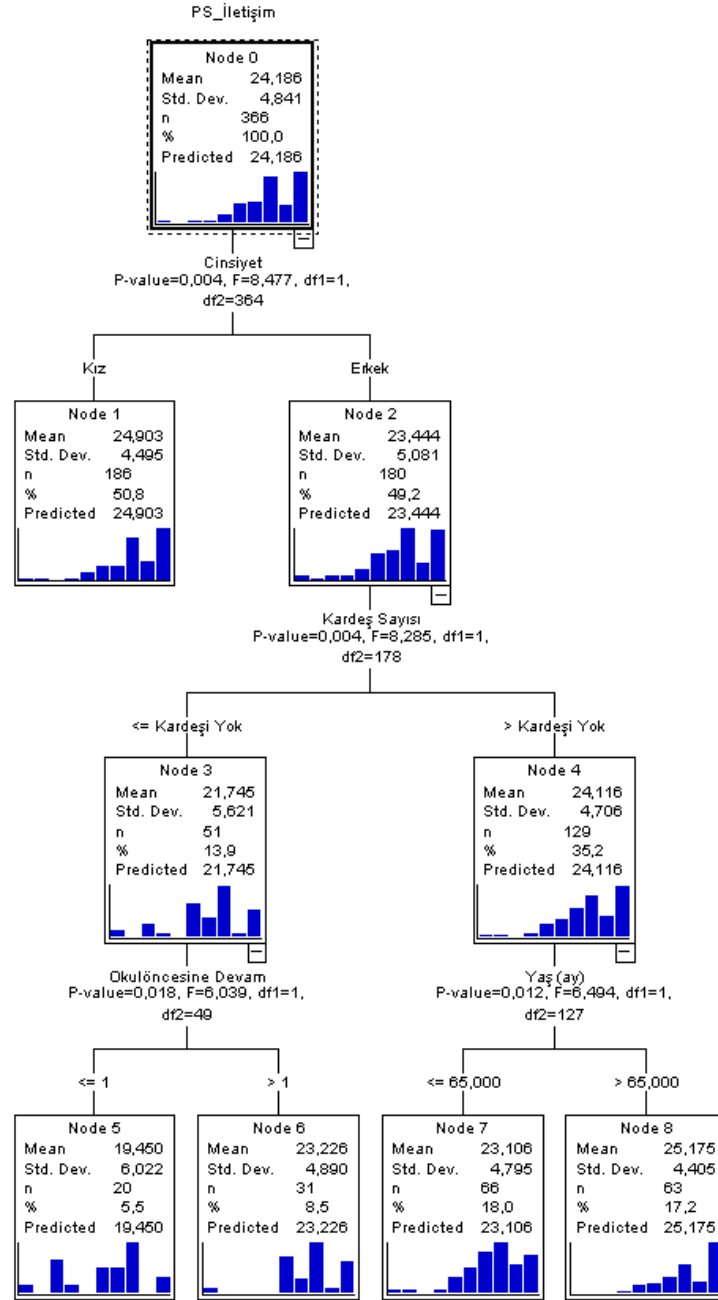
Verilerin analizi, IBM SPSS Statistics programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte öncelikle veri seti eksik veriler ve aykırı değerler açısından incelenmiştir. Ardından sınıflandırma tekniklerinden biri olan CHAID (Chi-squared Automatic Interaction Detector) analizi uygulanmıştır. CHAID, veriyi daha anlaşılır ve kullanışlı bir yapıya dönüştürmeyi amaçlayan veri madenciliği tekniklerinden karar ağaçlarının bir türüdür. Karar ağaçları, çok sayıda kaydı içeren veri kümelerini, belirli karar kuralları aracılığıyla daha küçük ve yönetilebilir gruplara ayırır (Ulgen, 2017). CHAID analizi, çoklu kategorik değişkenlerin yer aldığı büyük veri kümelerinin özetlenmesini sağlamaktadır (Pehlivan, 2006). Büyük veri setlerinde dahi kullanılan CHAID algoritmasıyla oluşturulan hiyerarşik yapılar, anlaşılır ve yorumlanabilir hale gelirken, değişkenler arasındaki karmaşık ilişkiler ile değişkenlerin önem sıraları ortaya konulabilmekte; şansa bağlı olmaksızın başarılı sonuçlar elde edilebilmektedir. CHAID analizi, bağımlı değişkenlerdeki değişimi manidar düzeyde etkileyen faktörleri irdelemektedir. Oldukça güvenilir tahminler sunarken değişkenlerdeki kayıp gözlemleri tahmin edebilir ve kayıp verilerin modeldeki etkilerini ortaya koyabilir (Şata, 2015). Çocukların psikolojik sağlamlıklarını etkileyen faktörlerin belirlenebilmesi için CHAID analizinin kullanılmasında bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ortak etkiyi araştırması, detaylı ve daha anlaşılır sonuçlar sunması gibi avantajlar etkili olmuştur.

Bu çalışmada, CHAID analizi için PERİK alt boyutlarından alınan puanlar bağımlı değişken, etkisi araştırılmak istenen çocuğun yaş (ay olarak), cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim ve meslek durumu, okul öncesi eğitime devam etme süresi ve okul türü bağımsız değişkenler olarak atanmıştır. İstatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Çocukların iletişim kurma düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan CHAID analizinde maksimum ağaç derinliği 2, hata payı dikkate alınarak üst düğümdeki minimum örneklem sayısı 20 ve alt düğümdeki minimum örneklem sayısı 10

olarak belirlenmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan üç düzeyli ve 8 düğümden oluşan ağaç yapısı Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Çocukların İletişim Kurma Düzeyini Etkileyen Demografik Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı Yapısı

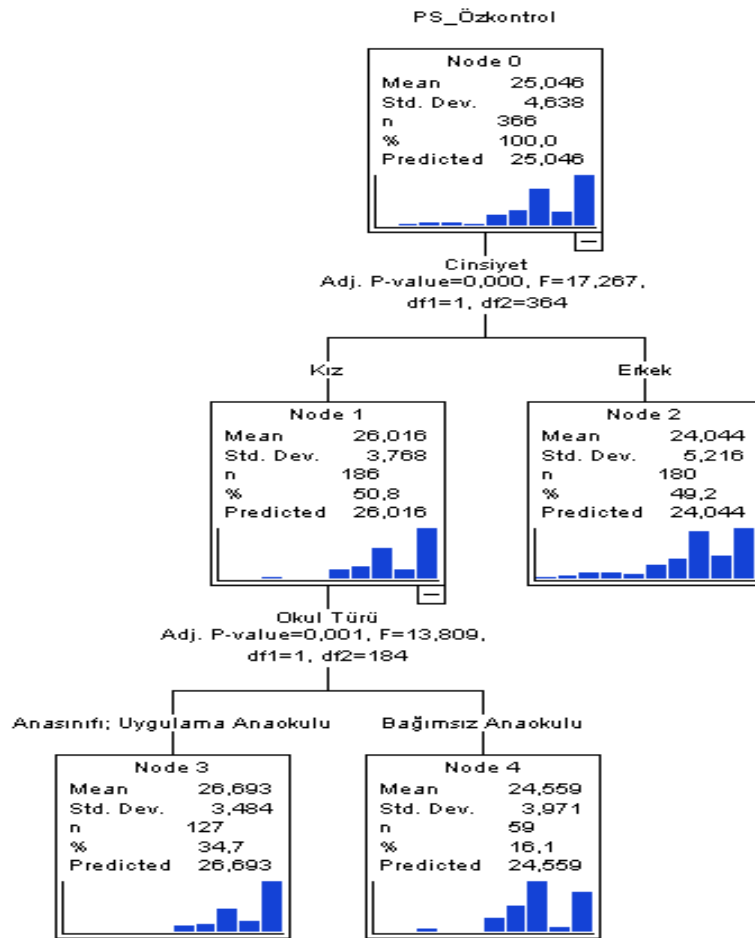
Şekil 1’de görüldüğü gibi çocukların iletişim kurma düzeyini etkileyen en önemli değişken cinsiyettir ve iletişim kurma düzeyi cinsiyet değişkenine göre manidar düzeyde farklılık göstermektedir ($F=8,477$; $p=0,004$). Kız çocuklarının iletişim kurma puanı 24,903 iken, erkek çocukların puanı 23,444’tür. Bu bulguya göre kız çocuklarının iletişim kurma düzeyi erkek çocuklardan yüksektir.

Erkek çocukların iletişim düzeylerini etkileyen ikinci önemli değişken ise kardeş sayısıdır. CHAID analizi sonucunda erkek çocuklar “kardeşi olmayan” ve “kardeşi olan” şeklinde iki kümeye ayrılmıştır. Kardeşi olmayan erkek çocukların iletişim puanı 21,745 iken, kardeşi olanların puanı 24,116’dır.

Kardeşi olan erkek çocuklarda iletişim düzeyini etkileyen bir diğer değişken yaş grubudur. 65 ay ve altındaki erkek çocukların iletişim puanı 23,106, 65 ay üzerindeki erkek çocukların puanı ise 25,175 olarak bulunmuştur. Buna göre kardeşi olan ve 65 ay üzeri erkek çocukların iletişim düzeyi daha yüksek çıkmıştır.

Kardeşi olmayan erkek çocukların iletişim düzeyini etkileyen farklı bir değişken ise okul öncesine devam süresidir. Okul öncesinde ilk yılı olan erkek çocukların iletişim puanı 19,450, ikinci yıl ve üzerinde olanların puanı ise 23,226'dır. Sonuç olarak okul öncesine devam süresi arttıkça erkek çocukların iletişim kurma düzeyinin de yükseldiği görülmektedir.

Çocukların öz kontrol düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan CHAID analizinde maksimum ağaç derinliği 3, üst düğümdeki minimum değer 100 ve alt düğümdeki minimum değer 50 olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak üç düzeyli ve 5 düğümden oluşan ağaç yapısı Şekil 2'de verilmiştir.

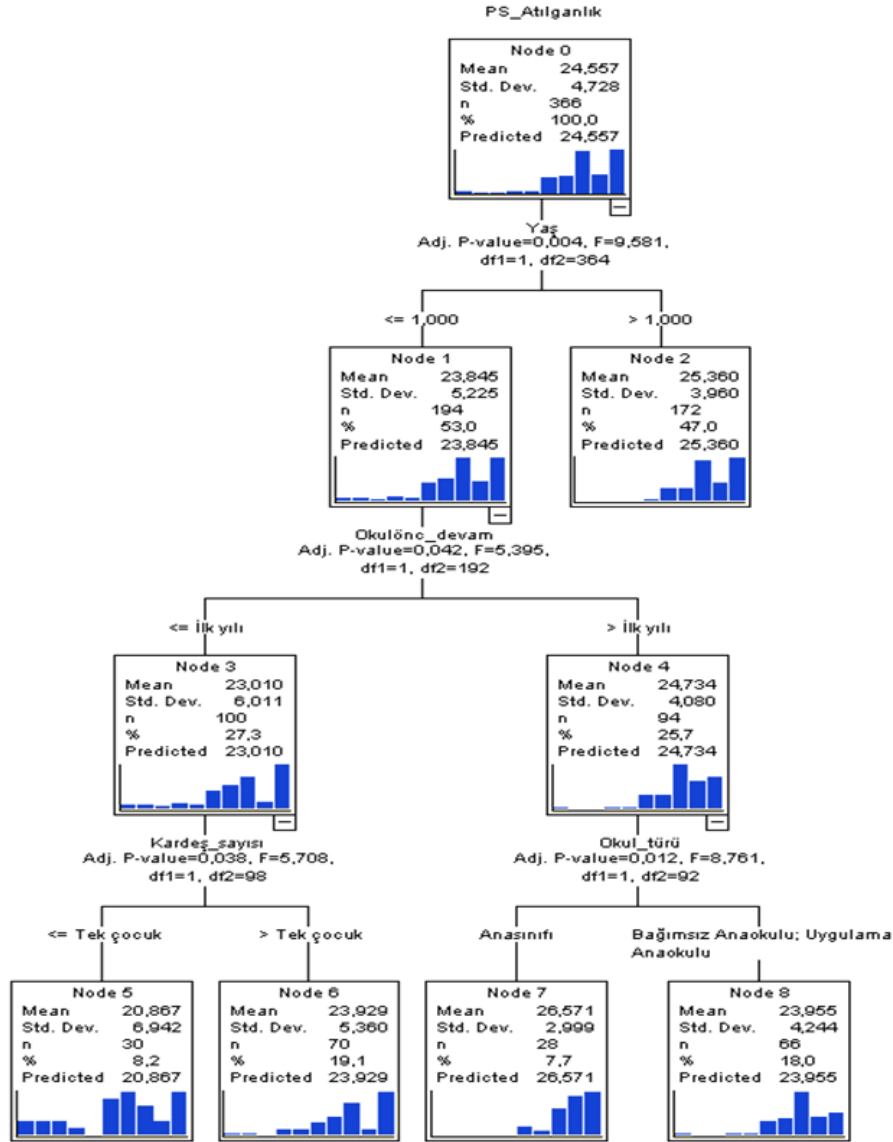
Şekil 2. Çocukların Öz Kontrol Düzeyini Etkileyen Demografik Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı Yapısı

Şekil 2'de görüldüğü gibi çocukların öz kontrol düzeyini etkileyen en önemli değişken cinsiyetleridir ve öz kontrol düzeyleri cinsiyetlerine göre manidar farklılaşmaktadır ($F=17,267$; $p=0,000$). Kız çocukların öz kontrol puanı 26,016, erkek çocukların puanı ise 24,044'tür. Kız çocukların öz kontrolü erkeklerden yüksektir.

Kız çocukların öz kontrollerini etkileyen en önemli değişken devam ettikleri okul türüdür ve öz kontrolleri devam ettikleri okul türüne göre manidar düzeyde farklılık göstermektedir ($F=13,809$; $p=0,001$). CHAID analizi çocukları devam ettikleri okul türüne

göre anasınıfı-uygulama anaokulu ve anasınıfı olarak iki kümeye ayırmıştır. Anasınıfı-uygulama anaokuluna devam eden çocukların öz kontrol puanı (26,693), bağımsız anaokuluna giden çocukların puanından (24,559) daha yüksektir. Sonuç olarak anasınıfı veya uygulama anaokuluna giden kız çocuklarının öz kontrolü yüksektir.

Çocukların atılgnlık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan CHAID analizinde maksimum ağaç derinliği 3, üst düğümdeki minimum değer 50 ve alt düğümdeki minimum değer 25 olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak dört düzeyli ve 9 düğümünden oluşan ağaç yapısı Şekil 3'te verilmiştir.

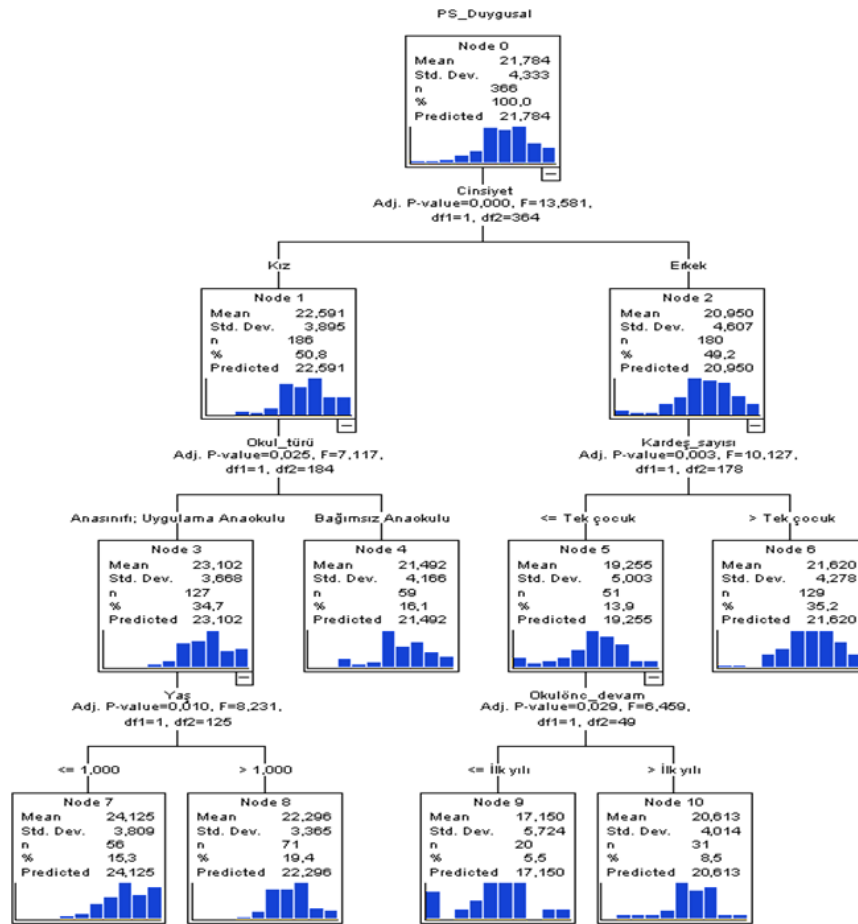
Şekil 3. Çocukların Atılgnlık Düzeyini Etkileyen Demografik Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı Yapısı

Şekil 3'te görüldüğü gibi çocukların atılgnlık düzeyini etkileyen en önemli değişken yaşlarıdır ve atılgnlıkları yaşlarına göre manidar düzeyde farklılaşmaktadır (F=9,581; p=0,004). CHAID analizi çocukları yaşlarına göre 60-64 ay ve 64 aydan daha büyük olarak iki kümeye ayırmıştır. Yaşı 60-64 ay olan çocukların atılgnlık puanı 23,845, 64 aydan daha büyük çocukların puanı ise 25,360'tır. Yaşı küçük olan çocukların atılgnlık düzeyi de düşüktür.

Yaşı 60-64 ay olan çocukların atılğanlıklarını etkileyen en önemli değişken okul öncesi eğitim kurumlarına devam süresidir. Çocuklar okul öncesi eğitime devam süresine göre manidar farklılaşmıştır ($F=5,395$; $p=0,042$). CHAID analizi çocukları okulda ilk yılı ve 2.ve 3. yılı olmak üzere iki kümeye ayırmıştır. Okulda ilk yılı olan çocukların atılğanlık puanı (23,010), okula daha uzun süre devam eden çocukların puanından (24,734) daha düşüktür. Okulda ilk yılı olan çocukların atılğanlık düzeyini etkileyen en önemli değişken ise çocukların kardeş sayısıdır. Çocuklar kardeş sayısına göre manidar farklılaşmıştır ($F=5,708$; $p=0,038$). CHAID analizi çocukları tek çocuk veya kardeşi olan şeklinde iki kümeye ayırmıştır. Tek çocukların atılğanlık puanı (20,867) kardeşi olanların puanından (23,929) daha düşüktür. Sonuç olarak tek çocuk olup okul öncesi eğitimde ilk yılı olan 60-64 aylık çocukların atılğanlık düzeyleri düşüktür.

Okul öncesi eğitimde 2. ve 3.yılı olan çocukların atılğanlık puanını etkileyen en önemli değişken ise devam ettikleri okul türüdür. Çocuklar okul türüne göre manidar farklılaşmıştır ($F=8,761$; $p=0,012$). CHAID analizi çocukları anasınıfı ve bağımsız anaokulu-uygulama anaokuluna devam edenler olarak iki kümeye ayırmıştır. Anasınıfına devam eden çocukların atılğanlık puanı (26,571), anaokullarına devam eden çocukların puanından (23,955) daha yüksektir. Sonuç olarak anasınıfına giden, okulda 2.ve 3.yılı olan çocukların atılğanlık puanı yüksektir.

Çocukların duygusal istikrar düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan CHAID analizinde maksimum ağaç derinliği 3, üst düğümdeki minimum değer 30 ve alt düğümdeki minimum değer 15 olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak dört düzeyli ve 11 düğümden oluşan ağaç yapısı Şekil 4'te verilmiştir.

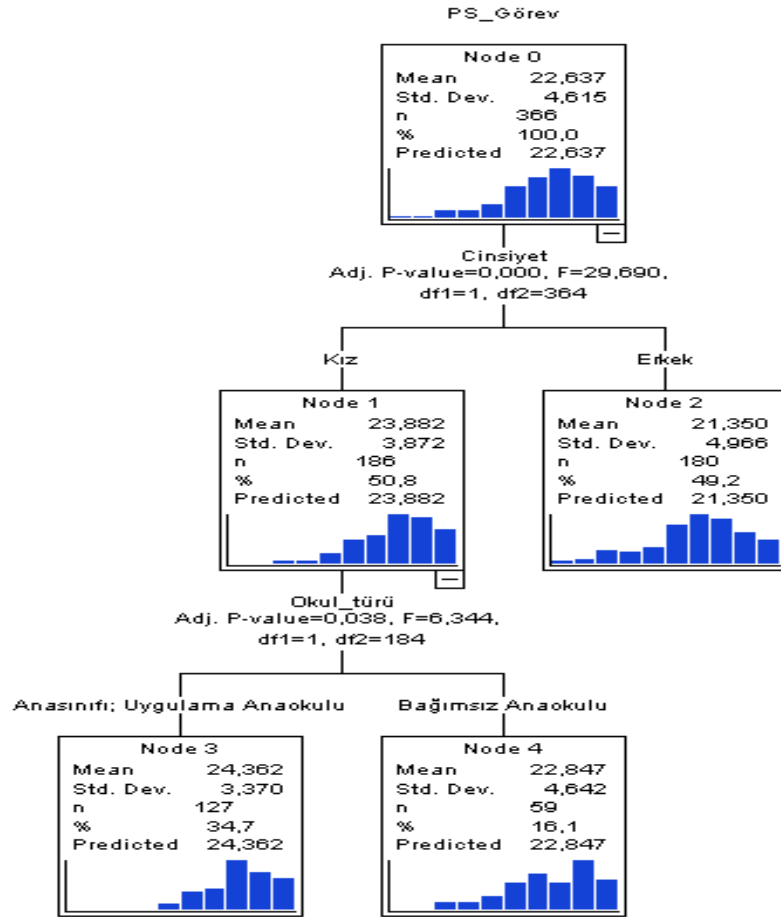
Şekil 4. Çocukların Duygusal İstikrar Düzeyini Etkileyen Demografik Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı Yapısı

Şekil 4 incelendiğinde çocukların duygusal istikrar düzeyini etkileyen en önemli değişkenin cinsiyetleri olduğu görülmektedir. Çocukların duygusal istikrar düzeyler cinsiyetlerine göre manidar düzeyde farklılaşmaktadır ($F=13,581$; $p=0,000$). Kız çocukların duygusal istikrar puanı 22,591, erkek çocukların puanı ise 20,950'dir. Kızların duygusal istikrar düzeyi erkek çocuklardan daha yüksektir.

Kız çocukların duygusal istikrarını etkileyen en önemli değişken devam ettikleri okul türüdür. Çocukların duygusal istikrarı okul türüne göre manidar düzeyde farklılaşmaktadır ($F=7,117$; $p=0,025$). CHAID analizi çocukları anasınıfı-uygulama anaokulu ve bağımsız anaokuluna devam edenler olarak iki kümeye ayırmıştır. Anasınıfı-uygulama anaokuluna devam eden çocukların duygusal istikrar puanı (23,102), bağımsız anaokullarına devam eden çocukların puanından (21,492) daha yüksektir. Anasınıfı-Uygulama anaokuluna giden çocukların duygusal istikrarını etkileyen en önemli değişken yaşlarıdır. Çocukların duygusal istikrarı yaşlarına göre manidar farklılaşmıştır ($F=8,231$, $p=0,010$). CHAID analizi çocukları yaşlarına göre 60-64 ay ve 64 aydan daha büyük olarak iki kümeye ayırmıştır. Yaşı 60-64 ay olan çocukların duygusal istikrar puanı 24,125, 64 aydan daha büyük çocukların puanı ise 22,296'dır. Yaşı büyük olan çocukların duygusal istikrar düzeyi daha düşüktür. Sonuç olarak 60-64 aylık ve anasınıfı-uygulama anaokuluna giden kız çocuklarının duygusal istikrarı yüksektir.

Erkek çocukların duygusal istikrar düzeyini etkileyen en önemli değişken ise kardeş sayısıdır. Çocukların duygusal istikrar düzeyi kardeş sayısına göre manidar farklılaşmıştır ($F=10,127$; $p=0,003$). CHAID analizi çocukları tek çocuk veya kardeşi olan şeklinde iki kümeye ayırmıştır. Tek çocukların duygusal istikrar puanı (19,255) kardeşi olanların puanından (21,620) daha düşüktür. Tek çocukların duygusal istikrar düzeyini etkileyen en önemli değişken okul öncesi eğitim kurumuna devam süresidir. Çocuklar okul öncesi eğitime devam süresine göre manidar farklılaşmıştır ($F=6,459$; $p=0,029$). CHAID analizi çocukları okulda ilk yılı ve 2.ve 3. yılı olmak üzere iki kümeye ayırmıştır. Okulda ilk yılı olan çocukların duygusal istikrar puanı (17,150), okulda 2.veya 3.yılı olan çocukların puanından (20,613) daha düşüktür. Sonuç olarak okul öncesi eğitimde ilk yılı olup tek çocuk olan erkek çocukların duygusal istikrar düzeyi düşüktür.

Çocukların görev yönelimi düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan CHAID analizinde maksimum ağaç derinliği 3, üst düğümdeki minimum değer 100 ve alt düğümdeki minimum değer 50 olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak üç düzeyli ve 5 düğümden oluşan ağaç yapısı Şekil 5'te verilmiştir.

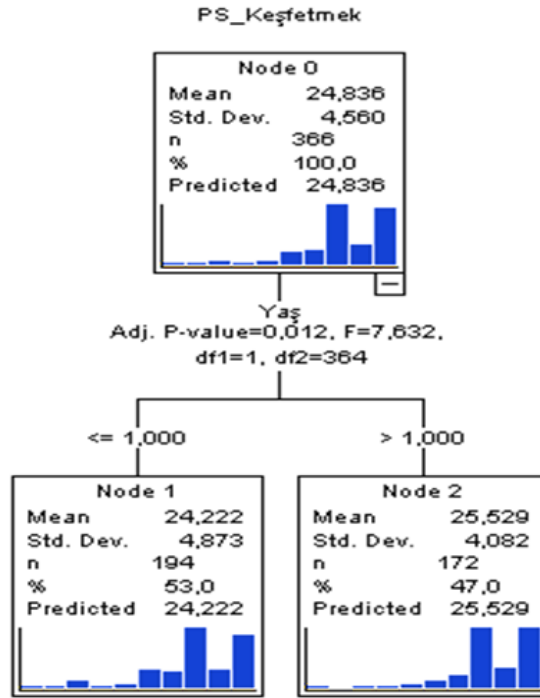

Şekil 5. Çocukların Görev Yönelimi Düzeyini Etkileyen Demografik Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı Yapısı

Şekil 5 incelendiğinde çocukların görev yönelimi düzeyini etkileyen en önemli değişkenin cinsiyetleri olduğu görülmektedir. Çocukların görev yönelimi cinsiyetlerine göre manidar düzeyde farklılaşmaktadır ($F=29,690$; $p=0,000$). Kız çocukların görev yönelimi puanı 23,882, erkek çocukların puanı ise 21,350'dir. Kızların görev yönelimi düzeyi erkeklerden daha yüksektir.

Kız çocukların görev yönelimini etkileyen en önemli değişken devam ettikleri okul türüdür. Çocukların görev yönelimi okul türüne göre manidar düzeyde farklılaşmaktadır ($F=6,344$; $p=0,038$). CHAID analizi çocukları anasınıfı-uygulama anaokulu ve bağımsız anaokuluna devam edenler olarak iki kümeye ayırmıştır. Anasınıfı-uygulama anaokuluna devam eden çocukların görev yönelimi puanı (24,362), bağımsız anaokullarına devam eden çocukların puanından (22,847) daha yüksektir. Sonuç olarak anasınıfı-uygulama anaokuluna giden kız çocuklarının görev yönelimi puanı yüksektir.

Çocukların keşfetmekten hoşlanma düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan CHAID analizinde maksimum ağaç derinliği 3, üst düğümdeki minimum değer 100 ve alt düğümdeki minimum değer 50 olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak iki düzeyli ve 3 düğümden oluşan ağaç yapısı Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6. Çocukların Keşfetmekten Hoşlanma Düzeyini Etkileyen Demografik Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı Yapısı

Şekil 6'ya göre keşfetmekten hoşlanma düzeyini etkileyen en önemli değişken yaşlarıdır. Çocukların keşfetmekten hoşlanma yaşlarına göre manidar düzeyde farklılaşmaktadır ($F=29,690$; $p=0,000$). CHAID analizi çocukları yaşlarına göre 60-64 ay ve 64 aydan daha büyük olarak iki kümeye ayırmıştır. Yaşı 60-64 ay olan çocukların keşfetmekten hoşlanma puanı 24,222, 64 aydan daha büyük çocukların puanı ise 25,529'dur. Sonuç olarak yaşı 65 ay ve daha büyük olan çocukların keşfetmekten hoşlanma düzeyi yaşı 60-64 ay olan çocuklardan daha yüksektir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlığını etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin önem sırasını ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırma, PERİK ölçeğinin alt boyutları ele alınarak incelenmiştir. İletişim kurma/sosyal performans boyutu çocukların sosyal etkileşimlerde bulunma, ilişki kurma ve sürdürebilme yeteneğini kapsar. Bu boyut, çocuğun yaşlıları ve yetişkinlerle nasıl etkileşimde bulunduğu odaklanır (Mayr & Ulich, 2009, s. 49). Çocukların iletişim kurma/sosyal performans düzeyini etkileyen en önemli değişken cinsiyetleridir. Kız çocukların iletişim kurma düzeyi erkek çocuklardan daha yüksektir. Kız çocuğunun yetiştirilmesiyle ilgili aile içi uygulamalar, arkadaş ilişkileri ve toplumsal tutumlar, kızların duygularını ifade etme bakımından daha fazla fırsata sahip olmalarının (Durmuşoğlu Saltalı, 2020; Koç, Haskan Avcı & Bayar, 2019) kız çocuklarının daha iyi iletişim kurmalarına neden olabileceği söylenebilir. Benzer şekilde Gönültaş Yücekaya (2024) çalışmasında, cinsiyet değişkenine göre kız çocuklarının iletişim kurma alt boyut puanlarının erkek çocuklarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Altan (2023), kentte yaşayan çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini incelediği çalışmasında, iletişim kurma alt boyutunda kızların erkeklerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğunu belirtmiştir. Kız çocukları, erkek çocuklarına göre iletişim, empati, yardımlaşma ve özerklik deneyimi gibi beceriler açısından daha olumlu bir seviyeye sahiptirler (Altan, 2023). Erkek çocukların iletişim kurmalarını etkileyen en önemli değişkenin kardeş sayısı olduğu bulgulanmıştır. Kardeş

olan erkek çocukların iletişim puanları, tek çocuk olan erkek çocuklardan daha yüksektir. Tek çocuk olanların, kardeşleri olan çocuklara kıyasla daha az sosyal etkileşim yaşadıkları ve bu durumun iletişim becerilerini olumsuz yönde etkileyebileceği öne sürülmektedir (Downey & Condrón, 2004). Bununla birlikte, kardeşi olan erkek çocuklarda iletişim düzeyini etkileyen bir diğer faktör yaş grubudur. Bulgular, 65 ay ve üzerindeki erkek çocukların iletişim kurma puanlarının, 65 ay ve altındakilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çocuğun yaşının artmasına paralel olarak edindiği kazanımlar ve sosyal deneyimler, onların çevrelerindeki bireylerle daha sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarına olanak sağlamaktadır (Altan, 2023). Yaşla birlikte çocukların sağlıklı sosyal ilişkiler kurmaları, iletişim becerilerini de olumlu yönde etkilemektedir. Çocukların yaşlarının ilerlemesiyle birlikte bilgi, deneyim ve sosyal etkileşim fırsatlarının artması, psikolojik sağlamlık kapsamında iletişim becerilerinin güçlenmesine katkı sağlamış olabilir. Benzer şekilde, Gönültaş Yücekaya (2024) tarafından yapılan araştırmada da yaş değişkenine göre 6 yaşındaki çocukların iletişim kurma/sosyal performans alt boyut puanlarının, 3 ve 4 yaşındaki çocuklardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kardeşi olmayan erkek çocukların iletişim düzeylerini belirleyen en önemli faktör ise okul öncesi eğitim kurumlarına devam süresi olmuştur. Okul öncesi eğitime ilk yılında devam eden çocukların iletişim kurma puanları, ikinci yıl ve üzerinde eğitim alan çocukların puanlarından daha düşüktür. Bu bulgu, okul öncesi eğitimin ilk yılında çocukların henüz sosyal becerilerini geliştirme aşamasında olmaları nedeniyle iletişim becerilerinin daha düşük olabileceğini göstermektedir (Pianta vd., 2007). Benzer şekilde Gönültaş Yücekaya (2024), çocuğun okul öncesi eğitim alma durumu değişkenine göre; okul öncesi eğitim alan çocukların iletişim kurma ve sosyal performans alt boyut puanlarının, okul öncesi eğitim almayan çocukların puanlarından yüksek olduğunu belirtmiştir.

Öz kontrol, bireylerin amaçlarına ulaşmak için kendi duygu, düşünce ve davranışlarını yönetme, kontrol etme yeteneğidir (Mayr & Ulich, 2009, s. 49). Çevreye, kişilere, şartlara, kurallara ve düzenlemelere göre gerektiğinde, duyguları ile davranışlarını kontrol etmelerini, isteklerini geciktirmeyi ve arzularını ertelemeyi sağlar (Durmuşoğlu Saltalı vd., 2018, s. 526). Bu çalışmada çocukların öz kontrol düzeyini etkileyen en önemli değişken cinsiyetleridir. Kız çocukların öz kontrol puanları erkek çocukların puanlarından daha yüksektir. Kız çocukların öz kontrol düzeylerinin erkek çocuklardan yüksek olması kültürel faktörler ve çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklanabilir (Tutkun, Tezel Şahin & Işıktekiner, 2016; Eroğlu, 2018). Türk toplumunda, kız çocuklarının daha sakin ve uyumlu olmaları beklenirken, erkek çocukların daha enerjik ve uyumsuz davranışları doğal karşılanmaktadır. Kız çocuklarına ebeveynleri tarafından öz kontrol konusunda örnek olunması, buna karşın erkek çocuklara daha fazla hareket serbestisi tanınması, öz kontrol becerilerinde cinsiyet farkına yol açabilir. Cinsiyet faktörünün çocukların öz kontrol üzerinde etkisini araştıran birçok çalışmada da bu bulguya benzer şekilde erkek çocukların öz kontrol becerilerinin kız çocuklarıkinden düşük olduğu dikkat çekmektedir (Eroğlu, 2018; Gönültaş Yücekaya, 2024; Kurbet, 2010; Matthews, Ponitz & Morrison, 2009; Öztürk, 2017; Şepitci, 2018;). Kız çocukların öz kontrollerini etkileyen en önemli değişken devam ettikleri okul türüdür. Anasınıfı-uygulama anaokuluna devam eden çocukların öz kontrol puanı bağımsız anaokuluna giden çocukların puanından daha yüksektir. Anasınıfı-uygulama anaokulları genellikle daha yapılandırılmış ve müfredat odaklı programlar sunarken, bağımsız anaokulları daha esnek ve serbest oyun temelli programlar sunabilirler (Montie, Xiang, & Schweinhart, 2006). Yapılandırılmış programlar, çocuklara belirli rutinler ve kurallar dahilinde öz-kontrol becerilerini geliştirme fırsatı sağlar (Bierman et al., 2008).

Atılganlık, kişilerin haklarını koruma sürecinde, inançlarını, düşüncelerini ve

duygularını, uygun ve dürüst şekilde ifade etme becerisini ifade etmektedir. Bu beceri, başkalarının haklarını gözeterek ortaya konulmaktadır. Atılgan bir kişi, etkili ve aktif bir biçimde iletişim kurabilmekte; iş birliğinde bulunabilmekte ve çatışmaları yöneterek herhangi bir durumda olumlu etki oluşturabilmektedir (Yeşilaltun, 2024, s. 51). Atılgan kişilerin özellikleri arasında hayır diyebilme, ricada bulunabilme, ihtiyacı olduğu zaman açık bir şekilde yardım isteyebilme, olumlu veya olumsuz duygularını ifade edebilme, kendisine yardım edebilecek yetişkin kişiyi seçebilme, bir davranışı başlatabilme, sürdürme ve sona erdirmeye kabiliyeti gibi özellikler bulunmaktadır (Güneş, Arslan & Eliüşük, 2014, s. 457; Seçkin & Hasanoglu, 2020, s. 83). Bu çalışmada çocukların atılganlık düzeyini etkileyen en önemli değişken yaşlarıdır. Yaşı 60-64 ay olan çocukların atılganlık puanı 64 aydan daha büyük çocukların puanından daha düşüktür. Yaşı 60-64 ay olan çocukların atılganlıklarını etkileyen en önemli değişken okul öncesi eğitim kurumlarına devam süresidir. Okulda ilk yılı olan çocukların atılganlık puanı okula daha uzun süre devam eden çocukların puanından daha düşüktür. Okul öncesi eğitimde ilk yılı olan çocuklar, yeni bir ortama alışma sürecinde oldukları için sosyal olarak daha çekingen olabilirler (Ladd & Price, 1987). Buna karşılık, anasınıfına devam edip okulda 2. ve 3. yılı olan çocuklar, okul ortamına daha fazla alışmış ve akranlarıyla daha fazla etkileşim kurmuş olduklarından, atılganlık düzeyleri daha yüksek olabilir (Fabes, Martin, & Hanish, 2003). Bu çocuklar, sosyal ilişkilerde daha deneyimli olduklarından, hayır diyebilme, ricada bulunabilme ve duygularını açıkça ifade edebilme gibi atılganlık becerilerini daha etkin bir şekilde geliştirebilirler (Rubin, Bukowski, & Parker, 2006). Bu tür beceriler, tekrarlayan sosyal etkileşimler ve destekleyici eğitim ortamları sayesinde pekiştirilir (Denham et al., 2003). Okulda ilk yılı olan çocukların atılganlık düzeyini etkileyen en önemli değişken ise çocukların kardeş sayısıdır. Tek çocukların atılganlık puanı kardeşi olanların puanından daha düşüktür. Okul öncesi eğitimde 2. ve 3.yılı olan çocukların atılganlık puanını etkileyen en önemli değişken ise devam ettikleri okul türüdür. Anasınıfına devam eden çocukların atılganlık puanı anaokullarına devam eden çocukların puanından daha yüksektir.

Duygusal istikrar, çocukların duyguların ardındaki nedenleri analiz etmelerini, düşüncelerinin, inançlarının ve isteklerinin kendi davranışı üzerinde etkisi hakkında farkındalık göstermelerini sağlar. Duygusal olarak istikrarlı olan kişiler stresten daha az etkilenir. Bu beceriye sahip olan kişiler stresli bir olayla karşılaştığında durumu bilişsel olarak değerlendirmeye çalışır ve ani tepkiler yerine uygun davranışlar sergiler (Aslan & Güzel, 2018, s. 61; Mayr & Ulich, 2009, s. 51). Bu çalışmada çocukların duygusal istikrar düzeyini etkileyen en önemli değişkenin cinsiyetleri olduğu görülmektedir. Kız çocukların duygusal istikrar puanı erkek çocukların puanı daha yüksektir. Kız çocukları, yetiştirilme tutumlarından kaynaklı olarak daha erken yaşlarda duygusal farkındalık ve ifade becerileri geliştirmelerinden kaynaklanmış olabilir (Brody & Hall, 2008). Kız çocukların duygusal istikrarını etkileyen en önemli değişken devam ettikleri okul türüdür. Anasınıfı-uygulama anaokuluna devam eden çocukların duygusal istikrar puanı bağımsız anaokullarına devam eden çocukların puanından daha yüksektir. Anasınıfı-uygulama anaokulları, çocuklara daha yapılandırılmış ve destekleyici bir öğrenme ortamı sunar. Bu tür ortamlarda, çocuklar sosyal becerilerini ve duygusal regülasyon yeteneklerini geliştirme fırsatı bulurlar (Burchinal vd., 1996). Anasınıfı-Uygulama anaokuluna giden çocukların duygusal istikrarını etkileyen en önemli değişken yaşlarıdır. Yaşı 60-64 ay olan çocukların duygusal istikrar puanı 64 aydan daha büyük çocukların puanı daha düşüktür. Sonuç olarak 60-64 aylık ve anasınıfı-uygulama anaokuluna giden kız çocuklarının duygusal istikrar yüksektir. Erkek çocukların duygusal istikrar düzeyini etkileyen en önemli değişken ise kardeş sayısıdır. Tek çocukların duygusal istikrar puanı kardeşi olanların puanından daha düşüktür. Tek

çocuk olan erkek çocuklar, genellikle evde kardeşleriyle etkileşim eksikliği nedeniyle sosyal ve duygusal becerilerini yeterince geliştiremeyebilirler (Vandell, 2000). Ayrıca, erkek çocukların genellikle duygusal ifadelerini kontrol etme ve düzenleme konusunda daha fazla zorluk yaşadıkları, bu durumun da duygusal istikrarlarını olumsuz etkileyebileceği çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Chaplin & Aldao, 2013). Tek çocukların duygusal istikrar düzeyini etkileyen en önemli değişken okul öncesi eğitim kurumuna devam süresidir. Okulda ilk yılı olan çocukların duygusal istikrar puanı okulda 2.veya 3.yılı olan çocukların puanından daha düşüktür.

Görev yönelimi, çocukların bir göreve başlamaları ve görev üzerinde kendi başlarına nasıl çalıştıkları, verilen görev ve sorumluluklarda tek başına iş yapabilme, yaptıkları işlere tüm dikkatlerini yoğunlaştırabilme becerilerini içermektedir. Verilen görevde çocukların bağımsız hareket edebilme, planlama yapabilme ve bu planlarını uygulayabilmeleri beklenir. Çocukların görevlerde nasıl davrandıkları, görevleri yerine getirmede bağımsız bir şekilde deneme yapabilmeleri, sabır gösterip göstermeme, cesaretlendirmeye ihtiyaç duyup duymama gibi özellikleri kapsamaktadır (Mayr & Ulich, 2009, s. 50; Phillips vd., 2019, s. 118). Bu çalışmada çocukların görev yönelimi düzeyini etkileyen en önemli değişken cinsiyetleridir. Kızların görev yönelimi düzeyi erkeklerden daha yüksektir. Kız çocukları, genellikle erken yaşlarda sorumluluk alma ve detaylara dikkat etme konusunda daha becerikli olduklarından, bu yapılandırılmış ortamlarda görev yönelimlerini daha iyi geliştirebilirler (Matthews, Ponitz, & Morrison, 2009). Ayrıca, kız çocuklarının genellikle daha yüksek düzeyde öz-düzenleme becerilerine sahip oldukları ve bu becerilerin görev yönelimlerini olumlu yönde etkileyebilmektedir (Blair & Razza, 2007). Buna ek olarak, kız çocuklarının sosyal destek arayışında daha başarılı oldukları ve öğretmenlerinin geri bildirimlerine daha duyarlı oldukları bilinmektedir, bu da onların görev yönelimlerini geliştirmelerine yardımcı olabilir (Hamre & Pianta, 2001). Altan, 2023 tarafından yapılan araştırmada görev yönelimi boyutunda kızların erkeklere göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kız çocukların görev yönelimini etkileyen en önemli değişken devam ettikleri okul türüdür. Anasınıfı-uygulama anaokuluna devam eden çocukların görev yönelimi puanı bağımsız anaokullarına devam eden çocukların puanından daha yüksektir. Sonuç olarak anasınıfı-uygulama anaokuluna giden kız çocuklarının görev yönelimi puanı yüksektir.

Çocuklar, gördüğü her nesnenin özelliklerini sorarak keşfetmekte olup, merak ettikleri ve hoşuna giden şeyler hakkında çokça sorular sormaktadır (Phillips vd., 2019, s. 118). Keşif, çocukların çevresi hakkında bilgi edinmesine, nesnelerin özelliklerini öğrenmesine ve farklı nesneler arasındaki ilişkileri kavramasına yardımcı olur. Çevresindeki nesnelerin özelliklerini öğrenmede istekli olan, keşfetmekten hoşlanan çocuklar merak ettikleri hakkında sorular sorarlar, yeni bir göreve başlarken ve bilmediği bir nesne gördüklerinde genellikle mutlu ve iyimserdirler, bilmediklerine dokunarak, hareket ettirerek ve inceleyerek keşfetmeye çalışır (Durmuşoğlu Saltalı vd., 2018, s. 527; Mayr & Ulich, 2009, s. 50). Bu çalışmada, keşfetmekten hoşlanma düzeyini etkileyen en önemli değişken yaşlarıdır. Yaşı 65 ay ve daha büyük olan çocukların keşfetmekten hoşlanma düzeyi yaşı 60-64 ay olan çocuklardan daha yüksektir. Yaşla birlikte çocukların bilişsel yetenekleri ve merak düzeyleri artabilmektedir. Yaşça daha büyük çocuklar, çevrelerini daha derinlemesine keşfetme becerilerine sahip olurlar ve yeni şeyler öğrenmeye daha istekli hale gelirler (Gopnik, 2020). Bu durum, onların keşfetme davranışlarını destekleyen daha gelişmiş bir bilgi birikimine sahip olmalarıyla ilişkilidir (Chouinard, 2007). Ayrıca, daha büyük çocuklar sosyal etkileşimlerde daha deneyimli olup, bu etkileşimler sırasında edindikleri bilgileri keşif süreçlerinde kullanabilirler (Harris, 2012). Keşfetme arzusu, çocukların özgüvenini ve kendini ifade etme yeteneğini de artırabilir, bu da onların yeni durumlara daha cesurca yaklaşmalarını sağlar (Bonawitz

vd., 2011). Yaşı büyük çocukların bu avantajları, onların keşfetmekten daha fazla hoşlanmalarına ve bu tür aktivitelerde daha başarılı olmalarına yol açabilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde çocukların psikolojik sağlamlıklarını etkileyebilecek faktörler arasında cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, okul türü ve okula devam süresi yer almaktadır. Cinsiyetin çocukların stresle başa çıkma stratejilerini ve dayanıklılık düzeylerini etkilediği bilinmektedir. Araştırmalar, kız çocuklarının genellikle duygusal destek arama eğiliminde olduklarını, erkek çocukların ise problem çözmeye yönelik stratejiler geliştirdiklerini göstermektedir (Masten ve Wright, 2010). Yaş da önemli bir faktördür; daha büyük çocuklar, bilişsel gelişim süreçlerinin ilerlemesiyle birlikte stresle daha etkili başa çıkma becerileri geliştirebilirler (Garmezy, 1991). Kardeş sayısı da psikolojik sağlamlık üzerinde etkili olabilir; çok sayıda kardeşe sahip çocuklar, erken yaşta sosyal beceriler geliştirerek daha dirençli hale gelebilirler (Luthar, 2006). Ayrıca, çocuğun gittiği okul türü ve okula devam süresi de psikolojik sağlamlığı etkileyebilir. Kaliteli eğitim veren bir okulda uzun süre eğitim alan çocukların, sağlıklı bir sosyal çevre ve akademik destek sayesinde daha dayanıklı olma olasılıkları yüksektir (Rutter, 1985). Bu faktörlerin her biri, çocukların zorluklarla başa çıkma yeteneklerini şekillendirerek, psikolojik sağlamlıklarını önemli ölçüde etkileyebilir. Bu çalışma doğrultusunda, okul öncesi dönemde çocukların psikolojik sağlamlığını güçlendirmek amacıyla şu öneriler sunulmuştur:

- Okul öncesi eğitim kurumlarında ebeveyn desteğini artıracak bilgilendirme toplantıları ve rehberlik hizmetleri sağlanabilir. Bu destekler, ebeveynlerin çocuk gelişimindeki rollerini daha etkin bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olarak, çocukların psikolojik sağlamlıklarına katkı sunabilir.
- Çocukların psikolojik sağlamlık becerilerini artırmak için psikolojik sağlamlık eğitimlerine erken yaşlarda başlanması önerilmektedir. Özellikle yaşça daha büyük çocukların keşfetme, atılganlık ve duygusal istikrar becerilerini desteklemek amacıyla, stresle başa çıkma ve dayanıklılık eğitimleri düzenlenebilir. Bu eğitimler, çocukların erken yaşta karşılaşacakları zorluklarla baş etme kapasitelerini geliştirecektir.
- Özellikle çocukların iletişim ve öz kontrol becerilerinde cinsiyet farklılıkları bulunduğu göz önünde bulundurularak, ebeveynlere çocuk yetiştirme tarzları, duygu yönetimi ve etkili iletişim becerileri konusunda rehberlik edici eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimlerde ebeveynlerin çocuklarına model oluşturma süreçlerine katkı sağlanabilir.
- Çalışma bulgularında, kardeş sayısının çocukların iletişim becerileri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Tek çocukların sosyal becerilerinin gelişimini desteklemek için okul öncesi eğitim kurumlarında akran etkileşimine dayalı etkinliklerin artırılması önem arz etmektedir. Böylece, tek çocukların sosyal etkileşim eksikliğinden kaynaklanan olumsuz etkiler azaltılabilir.

Kaynakça

- Aktan, Ş. & Önder, A. (2018). Okul öncesi dönemlerde dayanıklılık. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 20-30.
- Altan, S. (2023). *Farklı sosyokültürel çevrede yaşayan 5-6 yaş çocukların benlik algıları ile psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- Armstrong, A. & Galligan, R. (2011). EQ and psychological resilience to negative life events. *Personality and Individual Differences*, 51, 331-336.

- Aslan, Ş. & Güzel, Ş. (2018). Duygusal zekâ, problem odaklı stresle başa çıkma, iyileşme ve duygusal tükenme ilişkileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(31), 59-82.
- Balaban Dağal, A. & Bayındır, D. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının ego sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 132- 150.
- Balci, Ş. (2020). *Annelerin evlilikte ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık düzeyi ile okul öncesi dönem çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ilişkisi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Barankin, T. & Khanlou, N. (2007). Growing up resilient: Ways to build resilience in children and youth. CAMH.
- Bardak, M. (2023). *Çocuk oyun tercihi ölçeği'nin geliştirilmesi, ebeveyn ve çocuk oyun tercihlerinin çocuğun psikolojik dayanıklılık ve iyi oluşlarına etkisi*. [Doktora tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Bierman, K. L., Domitrovich, C. E., Nix, R. L., Gest, S. D., Welsh, J. A., Greenberg, M. T. & Gill, S. (2008). Promoting academic and social-emotional school readiness: The Head Start REDI program. *Child Development*, 79(6), 1802-1817.
- Blair, C. & Razza, R. P. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child Development*, 78(2), 647-663.
- Bonawitz, E., Shafto, P., Gweon, H., Goodman, N. D., Spelke, E. & Schulz, L. (2011). The double-edged sword of pedagogy: Instruction limits spontaneous exploration and discovery. *Cognition*, 120(3), 322-330.
- Brody, L. R. & Hall, J. A. (2008). Gender and emotion in context. In M. Lewis, J. M. Haviland Jones, & L. F. Barrett (Eds.), *Handbook of emotions* (3rd ed., pp. 395-408). Guilford Press.
- Burchinal, M. R., Roberts, J. E., Nabors, L. A. & Bryant, D. M. (1996). Quality of center child care and infant cognitive and language development. *Child Development*, 67(2), 606-620.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Pegem Akademi.
- Cengiz, D. (2025). *Okul öncesi dönem kekemeliği olan ve olmayan çocukların psikolojik sağlamlıklarının ve ebeveyn tutumlarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Chaplin, T. M. & Aldao, A. (2013). Gender differences in emotion expression in children: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 139(4), 735-765.
- Chouinard, M. M. (2007). Children's questions: A mechanism for cognitive development. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 72(1), 1-129.
- Çiftçi, H. A., Duran, A. (2020). Psikolojik Dayanıklılığın Geliştirilmesi. H. Gülay Ogelman ve A. Önder (Ed.). *Çocuk ve Psikolojik Dayanıklılık içinde*. İstanbul: Nobel Yayınları, 133-139.
- Deckard, K., Dunn, J. & Lussier, G. (2002). Sibling relationships and social-emotional adjustment in different family contexts. *Social Development*, 11(4), 571-590.
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S. & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*, 74(1), 238-256.

- Downey, D. B. & Condron, D. J. (2004). Playing well with others in kindergarten: The benefit of siblings at home. *Journal of Marriage and Family*, 66(2), 333-350.
- Durmuşoğlu Saltalı, N. (2020). Çocuk gelişimini etkileyen koruyucu faktörler ve risk faktörleri. İçinde G. Ogelman (Edt.), *Dezavantajlı çocuklar* (s. 1-25). Eğitim Kitap.
- Durmuşoğlu Saltalı, N., Erbay, F., Işık, E. & İmir, H. M. (2018). Turkish validation of the social emotional well-being and resilience scale (PERIK). *International Electronic Journal of Elementary Education*, 10(5), 525-533.
- Erata, F. & Özbey, S. (2020). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pearson Journal*, 5(9), 125-151.
- Erdem, E. (2017). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaşındaki çocukların yılmazlık özellikleri ve yılmazlığı destekleyici faktörlerin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Eroğlu, E. (2018). *Çocukların öz düzenleme becerileri ile ebeveynlerin olumsuz disiplin uygulamaları arasındaki ilişki*. [Doktora tezi]. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Ertek Eroğlu, B. (2025). *Okul öncesi öğretmenlerinin bilişsel esneklik ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin öğretme motivasyonu üzerine etkisi*. [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Fabes, R. A., Martin, C. L. & Hanish, L. D. (2003). Young children's negative emotionality and social isolation: A latent growth curve analysis. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49(4), 399-425.
- Garnezy, N. (1991). Resilience in children's adaptation to negative life events and stressed environments. *Pediatric Annals*, 20(9), 459-466.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Gopnik, A. (2020). Childhood as a solution to explore-exploit tensions. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 375(1803), 20190502.
- Gönültaş Yücekaya, S. (2024). *3-6 yaş okul öncesi çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ile annelerinin kapsayıcı işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.
- Grotberg, E. (1997). The International Resilience Project: Findings from the research and the effectiveness of interventions. In B. Bain et al. (Eds.), *Psychology and education in the 21st century: Proceedings of the 54th annual convention* (pp. 118-128). Edmonton: ICP Press.
- Gülay Ogelman, H. & Önder, A. (Ed.). (2020). *Çocuk ve psikolojik dayanıklılık*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Güneş, F., Arslan, C. & Eliüşük, A. (2014). Atılganlık eğitiminin üniversite öğrencilerinin kişiler arası problem çözme, algılanan sosyal destek ve atılganlık düzeyleri üzerine etkisi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(1), 456-474.
- Hamre, B. K. & Pianta, R. C. (2001). Early teacher-child relationships and the trajectory of children's school outcomes through eighth grade. *Child Development*, 72(2), 625-638.
- Harris, P. L. (2012). *Trusting what you're told: How children learn from others*. Harvard University Press.

- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-139.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yay.
- Kishalı, Z. (2022). *Annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile okul öncesi dönem çocuklarının 21. yüzyıl becerileri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Koç, M., Haskan Avcı, Ö. & Bayar, Ö. (2017). Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği'nin (KTCRSÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 284-297.
- Kumpfer, K. L. (1999). Factors and processes contributing to resilience: the resilience framework. (Ed. M. D. Glantz ve J. L. Johnson) *Resilience and development: Positive life adaptations*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Kurbet, H. (2010). *Anaokuluna devam eden çocukların duygusal düzenleme becerileriyle annelerinin empatik eğilim ve tutumlarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ladd, G. W. & Price, J. M. (1987). Predicting childrens social and school adjustment following the transition from preschool to kindergarten. *Child Development*, 58(5), 1168-1189.
- Luthar, S. S. (2006). Resilience in development: A synthesis of research across five decades. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation* (pp. 739-795). John Wiley & Sons, Inc.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D. & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562.
- Luthar, S. S. & Zelazo, L. B. (2003). Research on resilience: An integrative review. In S. S. Luthar (Ed.), *Resilience and vulnerability: Adaptation in the context of childhood adversities* (pp. 510-549). Cambridge University Press.
- Malmberg, L.E. & Flouri, E. (2011). The comparison and interdependence of maternal and paternal influences on young children's behavior and resilience. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 40(3), 434-444.
- Masten, A. S. & Wright, M. O. (2010). Resilience over the lifespan: Developmental perspectives on resistance, recovery, and transformation. In J. W. Reich, A. J. Zautra & J. S. Hall (Eds.), *Handbook of adult resilience* (pp. 213-237). The Guilford Press.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.
- Masten, A. S., Best, K. M. & Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4), 425-444.
- Matthews, J. S., Ponitz, C. C. & Morrison, F. J. (2009). Early gender differences in self regulation and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 101(3), 689-704.
- Mayr, T. & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings: PERIK-An empirically based observation scale for practitioners. *International Research Journal*, 29(1), 45-57.

- Montie, J. E., Xiang, Z. & Schweinhart, L. J. (2006). Preschool experience in 10 countries: Cognitive and language performance at age 7. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(3), 313-331.
- Öz, F. & Bahadır Yılmaz, E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3), 82-89.
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756-786.
- Özdemir, M. (2021). *Okul öncesi dönem çocuklarında iyi oluşun yordayıcıları olarak anne ebeveynlik tutumları ve kaygı*. [Yüksek lisans tezi]. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Öztabak, A. Ö. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile annesinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Karabük: Karabük Üniversitesi.
- Öztürk, E. (2022). *Okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile anne ilgi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Pehlivan, G. (2006). *CHAID analizi ve bir uygulama*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Phillips, S. P., Jiang, M., Lakkadghatwala, R. & Wang, S. (2019). Assessing wellness in the well-child check: What about social and emotional development? *Canadian Family Physician*, 65(3), 113-120.
- Pianta, R. C., La Paro, K. M. & Hamre, B. K. (2007). *Classroom Assessment Scoring System (CLASS)*. Paul H Brookes Publishing.
- Rubin, K. H., Bukowski, W. M. & Parker, J. G. (2006). Peer interactions, relationships, and groups. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (6th ed., Vol. 3, pp.571-645). John Wiley & Sons.
- Rutter, M. (1985). Resilience in the face of adversity: Protective factors and resistance to psychiatric disorder. *British Journal of Psychiatry*, 147(6), 598-611.
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316-331.
- Seçkin, Ş., Hasanoğlu, A. (2022). *Çocukta rezilyans*. 8. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Selçuk, A. B. (2023). *Çocuktan Yetişkinliğe Her Yaşta Psikolojik Sağlamlık*. İstanbul: Kronik Yayıncılık.
- Şata, M. (2015). *Lise öğrencilerinin fizik dersi tutumlarının CHAID analizi ve lojistik regresyon analizi ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 297-306.
- Thomas, L. J. & Revell, S. H. (2016). Resilience in nursing students: An integrative review. *Nurse Education Today*, 36, 457-462.
- Tok, Y. (2020). *Okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş grubu çocukların yılmazlık düzeyleri ile matematik ve bilimsel süreç becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi.

- Turaşlı, N. K. (2008). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi. In G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 3-5).
- Tutkun, C., Tezel, Ş. F. & Işıktekiner, S. (2016). Dört-beş yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. İçinde Ö. Demirel & S. Dinçer (Edt.), *Eğitim bilimlerinde yenilikler ve nitelik arayışı* (ss. 459-474). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ulgen, E. K. (2017). *Makine Öğrenimi Bölüm-5 (Karar Ağaçları)*. <https://medium.com/@k.ulgen90/makine%C3%B6%C4%9Frenimib%C3%B6l%C3%BCm-5-karar-a%C4%9Fa%C3%A7lar%C4%B1-c90bd7593010> [Erişim tarihi: 04.03.2025].
- Uslu, Ş. S. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların yılmazlıkları ile sosyal değerleri kazanımları ve ailelerin yılmazlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ülker Tümlü, G. (2012). *Psikolojik dayanıklılık düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin temas engellerinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Vandell, D. L. (2000). Parents, peer groups and other socializing influences. *Developmental Psychology*, 36(6), 699-710.
- Wright, M. O. D. & Masten, A. S. (2006). Resilience processes in development. In S. Goldstein & R. B. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (pp. 17-37). Springer Science + Business Media.
- Yaman N. & Yüksel M. (2020). Psikolojik dayanıklılığın okulda desteklenmesi. Önder A. & Gülay Ogelman, H. (Ed.), *Çocuk ve psikolojik dayanıklılık içinde* (s. 115-129). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yeşilaltun, H. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarının 21. yüzyıl becerileri ile sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Yıldırım, S. (2023). *0-6 yaş döneminde annesi çalışan ve annesi çalışmayan bireylerin anne babaya bağlanma, psikolojik dayanıklılık ve sosyal becerilerinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Kıbrıs: Yakın Doğu Üniversitesi.
- Zimmerman, M. A. (2013). Resiliency theory: A strengths-based approach to research and practice for adolescent health. *Health Education & Behavior: The Official Publication of the Society for Public Health Education*, 40(4), 381-383.